

Centre d'Estudis i Documentació Contemporània
Universitat de les Illes Balears – "SA NOSTRA"

(Opinió Pública i Discapacitat)

Catalina Amer Ballester

CENTRE D'ESTUDIS I
DOCUMENTACIÓ
CONTEMPORÀNIA

Col·lecció Quaderns del CEDOC.
Número 2

Palma 2006

Opinió Pública i Discapacitat

© de l'edició: Centre d'Estudis i Documentació Contemporània (Universitat de les Illes Balears – “SA NOSTRA”)

© del text: Catalina Amer Ballester.

Direcció de la Col·lecció Quaderns del CEDOC: Rafel Puigsever Pou i Sebastià Serra Busquets.

Queda prohibida la reproducció total o parcial de la present obra sense autorització escrita de l'autora.

ISBN: 84-96031-77-2

Centre d'Estudis i Documentació Contemporània
Universitat de les Illes Balears – "SA NOSTRA"

(Opinió Pública i Discapacitat)

Catalina Amer i Ballester

Índex

	Pàgina
INTRODUCCIÓ.....	5
OPINIÓ PÚBLICA I DISCAPACITAT	6
CONCLUSIONS	41
BIBLIOGRAFIA	46

INTRODUCCIÓ

En aquests moments vivim un període apassionant en el món dels mitjans de comunicació a les nostres Illes. Els mitjans de comunicació contribueixen a formar l'opinió pública, entesa com la forma col·lectiva de pensar i sentir d'una societat en un moment determinat. Per tant els periodistes i els editors del mitjans hi juguen un paper importantíssim, el qual s'analitza en el present llibre.

L'autora **Catalina Amer Ballester** és llicenciada en Ciències de la Comunicació, especialitat de periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha realitzat els cursos de doctorat i és a punt de presentar la seva memòria d'investigació, en la qual ha tractat el tema de les persones amb discapacitats a la premsa de Mallorca en els darrers vint anys. De fet, aquesta no és la primera incursió de l'autora en aquesta temàtica: l'any 2001 va presentar la comunicació *Tractament de la discapacitat a la premsa de Mallorca 1983-2000*, en el marc del "V Encontre d'Historiadors de la Comunicació: aportacions de la comunicació a la comprensió i construcció de la història del segle XX: la comunicació audiovisual en la història".

Catalina Amer en la seva recerca analitza el paper que juguen els mitjans de comunicació escrits davant el tema de la discapacitat, i com la premsa, sovint, no només no tracta de forma adequada la discapacitat a les seves pàgines, sinó que, en moltes ocasions contribueixen de forma negativa al coneixement d'aquesta realitat social. Finalment, és necessari destacar que realitza tot un conjunt de propostes encaminades a millorar el tractament de la informació sobre discapacitat a la premsa escrita.

Opinió Pública i Discapacitat suposa el segon llibre de la col·lecció Quaderns del CEDOC i vol contribuir al debat entre els professionals de la premsa en general, sobre el tractament de temes socials com la discapacitat en els mitjans de comunicació i en la formació/deformació d'una opinió pública envers determinades temàtiques, que requereixen per part dels periodistes i mitjans d'una certa sensibilitat.

Rafel Puigserver Pou i Sebastià Serra Busquets.

OPINIÓ PÚBLICA I DISCAPACITAT

De forma genèrica s'entén per opinió pública la manera col·lectiva de pensar i de sentir d'un grup social més o manco gros en determinades circumstàncies de temps i lloc. Indica allò que la gent pensa sobre un tema, un esdeveniment o un problema d'una certa importància. L'opinió pública es forma pel fet de què un gran nombre de persones faci propi, considerant-ho vertader i just, allò que algunes persones i grups – presumiblement amb una especial autoritat cultural, científica o moral- pensen i diuen.

L'opinió pública té una gran influència en la manera de pensar, de sentir i d'actuar d'aquells que – per edat o per falta de coneixements- no són capaços de formular un judici crític. S'entén així que alguns ciutadans pensen i actuen segons l'opinió pública sense que es puguin desfer d'aquesta pressió. Però alguns autors com Elisabeth Noelle-Neumann¹ van més enllà i defineixen com “l'espiral del silenci” un procés pel qual una majoria s'inhibeix i calla davant allò que expressen obertament i confiadament uns grups minoritaris. S'inhibeixen perquè estan convençuts de què aquesta postura acabarà essent acceptada per tots, fent així que l'opinió sembli més forta del què realment és, fins arribar a ser dominant.

Per a Noelle-Neumann la gent té una por natural a l'aïllament. L'amenaça de soledat sorgeix quan hi ha una controvèrsia sobre els valors. Els sondejos d'opinió mostren que en àrees on els valors estan canviant, els membres d'una societat observen a la resta de la comunitat molt atentament. Fins i tot els canvis més petits són percebuts col·lectivament per tots els grups de població.

Per tant l'opinió pública més que consistir en allò que la gent pensa, seria allò que la gent pensa que pensen els altres. I això dóna als mitjans de comunicació una gran importància.

Per a l'opinió pública existeixen dues fonts principals: l'observació de la realitat de forma directa i l'observació de la realitat a través dels mitjans de comunicació. La primera proporciona la millor informació però és molt limitada. Els mitjans de

¹ NOELLE-NEUMANN, Elisabeth: *Opinión pública: nuestra piel social*. Paidós. Barcelona. 1995

comunicació ens permeten estar informats de “tot”. I d’aquest “tot” només tenim informació directa d’una ínfima part. Així tenim una gran dependència dels mitjans de comunicació. I això té el seu perill.

La premsa esdevé un instrument molt important; una arma i una eina en mans d’aquells que saben com usar-la. Per tant, es pot plantejar la relació opinió pública- premsa- discapacitat. I aprofundir en tot allò que hi incideix: actituds, estereotips i formes de marginació.

Els canvis socials poden produir-se a través de les lleis, la política i els serveis. Però també a través del canvi en les actituds i conducta de les persones. Les lleis i el seu compliment obligatori són molt importants perquè possibiliten millores permanents, no temporals i basades en la comprensió d’una determinada persona. Però per canviar les estructures formals de la societat, cal assegurar-se de què les persones que fan les lleis i defineixen la política- així com les que donen serveis- són conscients de les necessitats i les idees per resoldre problemes. Per canviar d’actitud i de conducta, la gent necessita conèixer. I una forma ràpida i efectiva de difondre de forma massiva els temes relacionats amb la discapacitat és utilitzar adequadament els mitjans de comunicació.

De forma contundent no es pot dir que actualment les actituds cap a les persones amb discapacitat siguin premeditadament negatives. Les actituds són multidimensionals i poden estar influïdes pel grau i classe de discapacitat, la naturalesa de la situació interpersonal a la qual es dona resposta i les característiques personals, tant d’uns com dels altres. Però sí suren vells prejudicis i imatges estereotipades.

Els mitjans de comunicació poden triar la notícia i conferir-li un grau d’importància determinat d’acord amb la subjectivitat que, en virtut de diversos paràmetres, decideixin. La poden servir a un públic àvid de conèixer-la i mantenir-la o soterrar-la el més ràpidament possible per donar pas a una altra notícia que, igualment, sigui retirada i substituïda per la següent. I així successivament. Aquesta possibilitat de tria i divulgació dona als mitjans de comunicació un poder extraordinari i la temptació de caure en altres possibilitats: la invenció o el maquillatge de la notícia, l’exageració, la minimització

dels fets o l'obviament d'aquests; la qual cosa pot significar que d'una o altra manera es presenti una veritat diferent a la real.

A més, al marge de seleccionar, algú ha de presentar, retallar, redactar, editar...la notícia en brut. I ho farà sempre amb algun criteri personal, d'equip, ideològic, ètic, d'empresa....

En qualsevol cas però el problema per al ciutadà radica en el fet que la situació no l'ultrapassi i el converteixi en un ésser dirigit i sense opinió pròpia conscient. I que per tant pugui elaborar uns mecanismes de defensa que li permetin obtenir la informació que desitja i necessita per construir el seu criteri dels fets. L'altre repte és per al professional, que es pot veure fent equilibris entre l'empresa i la seva pròpia consciència ètica.

Però això no pot dur a la resignació o a suposar inevitablement que la informació sigui partidista i/o manipulada. Bastaria que es potenciés i es respectés la pluralitat i que es tingués, en una major consideració, l'opinió dels ciutadans i dels col·lectius socials.

Tot plegat es fa imprescindible que la societat prengui consciència del "perill" creant mecanismes de regulació que equilibrin les forces; a més d'introduir en l'educació bàsica del ciutadà elements de crítica i exigència que li permetin surar en mig dels corrents d'informació.

Si es parla de discapacitat però és possible que el ciutadà mig no tingui un criteri prou elaborat per discernir i discriminar la informació que rep a través dels mitjans de comunicació. La manca de formació general de la societat en relació en aquests temes és encara molt gran. Partim d'una llarga tradició històrica d'arraconament i d'un notable arrelament d'actituds negatives.

Els periodistes- i les empreses periodístiques- lògicament també són hereus d'aquesta tradició. I malgrat actualment l'actitud dels professionals no és intencionadament negativa si ho són els resultats. Però el principal problema és, senzillament, la falta d'una presència continuada dels problemes i de les situacions discriminatòries que han d'afrontar els ciutadans amb alguna discapacitat i dels recursos i solucions existents.

Entre els múltiples- i a vegades contradictoris- efectes dels mitjans de comunicació establerts pels teòrics de la comunicació- des de la primera meitat del segle XX i fins a l'actualitat- sembla que el major consens es troba en l'anomenat *efecte d'agenda*. Els mitjans determinen allò que coneixem del nostre món. Seleccionen bona part de la informació que rebem i construeixen la nostra realitat, “*la gent parla del que parlen els mitjans*”.

I el que sembla evident és que existeix una relació entre l'agenda temàtica dels mitjans i l'agenda pública. Els esdeveniments que no són recollits pels mitjans deixen de tenir existència per al públic en general, a excepció dels individus directament implicats.

Els diaris locals com els que s'editen a Palma solen donar més cabuda a les qüestions que afecten al dia a dels ciutadans. Però cal apuntar que en els darrers anys la tendència dels grans diaris és augmentar el nombre d'informacions no estrictament polítiques: salut, medi ambient, ONG's, moda... Tot i així un dels majors problemes de la discapacitat segueix essent la falta d'informació.

Aquesta mancança està motivada, en part, pels processos econòmics i socials tradicionals que han contribuït, en el passat, a fer-la invisible, carregant de prejudicis la seva percepció. Tot això ha impedit que s'adoptessin mesures eficaces. Davant aquesta situació, la informació clara, senzilla i objectiva és el millor camí per a què la societat modifiqui la seva percepció i actuació i obri les portes cap a la normalització i l'equiparació d'oportunitats.

Amb el seu treball els periodistes poden contribuir a perpetuar tòpics que funcionen en la societat o, des de la imparcialitat que la deontologia de la professió requereix, abordar els temes de manera lliure de prejudicis i sense estereotips preconcebuts.

A principis de la dècada dels 80, la premsa de Mallorca va donar un impuls important a l'establiment d'una xarxa de serveis socials. Es va fer un seguiment de les iniciatives i infraestructures que s'anaven posant en marxa. I a través d'algun editorial i dels articles d'opinió es va exigir a l'Administració la superació d'un model benèfic en pro d'un

sistema que reconegués els drets assistencials. Amb el pas dels anys però aquest esperit crític ha anat desapareixent i la premsa s'ha limitat- en aquest àmbit- pràcticament a informar dels programes i serveis que es posen en marxa.

Paral·lelament la premsa ha ajudat a impulsar el moviment associatiu. Però si bé en els anys 70 i 80 les entitats amb un discurs més reivindicatiu eren les que omplien més planes de diaris; actualment les que tenen més presència són les entitats que organitzen activitats més espectaculars o que tenen més capacitat per comptar amb la presència dels màxims responsables polítics o de personatges populars.

Malgrat sigui "el diari" qui selecciona les notícies i decideixi la importància que li donarà s'ha de destacar també el paper de les fonts informatives. En principi les fonts informatives que pot consultar el periodista són variades: persones, institucions, organismes diversos.... i són necessàries fins i tot quan el periodista ha estat testimoni dels fets ja què ofereixen una informació complementària. Una notícia resulta més veraç quant major sigui el nombre de fonts consultades. També és important que tinguin credibilitat i que siguin plurals, que presentin interpretacions diferents d'un mateix fet.

Però si un dia qualsevol es comparen tots els diaris que s'editen a Palma es comprovarà que bona part dels espais preferents són ocupats pels mateixos temes. I és que les notícies neixen, majoritàriament, de gabinets de premsa d'administracions, partits polítics i sindicats i d'agències informatives.

I si ens centram en les informacions sobre discapacitat s'haurà de parlar bàsicament de gabinets de premsa d'administracions públiques. Els mitjans de comunicació, segurament com a reflex de la societat a què pertanyen, institucionalitzen unes fonts d'informació en perjudici d'unes altres. La fiabilitat periodística apunta sempre cap a la mateixa direcció, la de l'administració; en menor mesura s'acudeix a associacions i particulars. En qualsevol cas però s'ha de destacar la falta de crítica i d'anàlisi en el tractament de les fonts.

En relació a les informacions emeses per gabinets d'administracions públiques no es que no siguin vàlides però no es pot oblidar que sempre s'emeten esperant que els hi reportin algun benefici.

Quan la font del periodista és una persona individual, es ven la "desgràcia", com més tràgica millor; sense tenir present la normativa existent (la que s'està incomplint), ni els recursos existents i sense tenir en compte el nombre de persones que poden estar en situacions similars. Quan la font és l'administració pública el més important és destacar la inversió econòmica realitzada, no la necessitat. I quan la font és una associació, la premsa assumeix la seva responsabilitat social tractant de forma benèvol tota activitat desenvolupada sense ànim de lucre, sense qüestionar-se cap de les accions dutes a terme. Això evidencia la falta de coneixement i, correlativament, la falta de crítica necessària perquè no tot és vàlid.

La majoria de les notícies sobre discapacitat que es publiquen als diaris de Palma són breus o molt breus. Però per aquest article s'han analitzat 10 informacions d'una extensió considerable, publicades als diferents diaris de Palma en la dècada 1995-2005 i que intenten mostrar la diversitat de temàtiques i postures vinculades en aquest àmbit que apareixen en els mitjans de comunicació.

El Día del Mundo. 01/09/1995

Avantttítol: *Mostró interés por el centro especial de empleo, “Válids artesans”*

Títol: *La reina se solidarizó con los disminuidos*

Subtítol: *La obsequiaron con un jersey confeccionado en la propia fábrica artesanal*

En aquesta informació es fa la crònica de la visita de la Reina a un centre especial de treball dedicat a la confecció de roba. Comparativament amb altres comunitats autònomes, els centres especials de treball no han tingut massa incidència a Balears. Pel contrari Mallorca ha estat pionera en la posada en marxa de serveis de suport a la inserció laboral de treballadors amb alguna discapacitat dins l'empresa ordinària.

En general, la premsa tracta amb molta benevolència qualsevol tema vinculat a centres especials de treball però en aquesta informació la gran protagonista és la Reina. Així pràcticament no hi ha cap referència important a l'empresa i als seus empleats. De manera secundària s'explica que "*La Reina se mostró interesada en el funcionamiento de este taller, en el que trabajan un total de treinta y ocho personas que sufren*

discapacidades de tipo psíquico, físico y sensorial, con algunas de las cuales tuvo oportunidad de hablar durante un rato”.

En relació als verbs elegits cal apuntar la inclinació dels diaris per parlar de “padecer” o “sufrir”. Però d’aquesta manera alguns continguts interessants i útils poden perdre el seu valor. La premsa utilitza molt sovint aquests verbs partint d’una concepció tradicional i paternalista de la discapacitat. Es tracta com si fos un problema de la persona que necessita atenció i protecció durant tota la seva vida, considerant-la com un subjecte pacient on són els altres els que prenen les decisions. S’infravalora a la persona com si no fos capaç de controlar la seva pròpia vida. Però en la majoria dels casos les persones s’adapten a les seves circumstàncies i no “pateixen” o “sofreixen” la seva discapacitat sinó les discriminacions que se’n deriven.

En relació al llenguatge també cal destacar l’ús al titular de la paraula “*solidarizō*”. El terme “solidaritat” es va popularitzar i generalitzar en la dècada dels 90 però la “solidaritat” és el fet de compartir les idees, els propòsits i les responsabilitats. És una relació que lliga els diversos membres d’una comunitat o col·lectivitat en el sentiment de pertinença a un mateix grup i en la consciència d’uns interessos comuns.

Quan a la terminologia per referir-se al col·lectiu, en aquest cas la redactora s’ha decantat per “disminuidos”. Tant en català com en castellà existeix una gran varietat de termes usats sense cap criteri (minusvàlid, deficient, invàlid, discapacitat...). Un altre dels trets més significatius de la premsa és la tendència, com passa en aquesta informació, a nominalitzar els adjectius (“disminuidos” en lloc de “personas con disminución/discapacidad”). El problema és que això projecta una imatge negativa i immòbil. I sobretot anul·la el caràcter multidimensional que caracteritza a tota persona.

La informació de *El Día del Mundo* s’il·lustra amb una fotografia de la Reina amb una treballadora del centre. Habitualment en aquest tipus d’informacions es cerca, amb la fotografia, fer visible la discapacitat. En aquest cas la baixa estatura de la treballadora (derivada del síndrome d’acondroplàsia) queda ben patent amb la comparació amb la figura de la Reina.

Actualment la imatge de les persones amb discapacitat, sobretot amb discapacitat intel·lectual, és una imatge que s'associa a valors positius com la bondat, la tendresa... Així molt sovint es publiquen fotos de la família Real saludant a nins amb discapacitat o visitants centres especials, encara que és molt possible que en el text es tractin altres temes i només es faci ni una mínima referència en aquest fet.

També cal apuntar que en moltes ocasions les associacions i els centres han buscat la col·laboració d'un personatge popular per donar-se a conèixer. Però això s'ha de mesurar perquè pot repercutir en la imatge social d'un determinat col·lectiu. Així la vinculació a determinats personatges afavoreix la imatge més paternalista i infantil de les persones amb discapacitat intel·lectual. El perill més habitual però és que la premsa es fixi només en el personatge i molt menys en la problemàtica o necessitat que es vol reivindicar.

usant aquest malnom que l'identificava davant els lectors i que, per damunt de qualsevol altra característica, destacava la seva discapacitat. Els diaris de Palma de juny a setembre de 1996 van publicar informacions pràcticament a diari. De fet va arribar a ser un personatge molt conegut a Mallorca tot i que quasi ningú coneixia el seu vertader nom, ni les circumstàncies que l'havien portat a viure al carrer i a actuar de forma violenta (contra els aparadors). La premsa en tenia prou amb un pseudònim i amb destacar, reiteradament la seva discapacitat.

En aquesta informació del *Diario de Mallorca* s'explica la tornada a Mallorca de J.L. després de què l'entrada en vigor del nou Codi Penal deixàs sense efecte la seva sentència de desterro de Mallorca. En el text es destacaven els aspectes més dramàtics, més morbosos i, sobretot, la discapacitat:

“Los comerciantes de la zona centro no opinan igual y ayer solicitaron a la delegada del gobierno y al alcalde que se mantenga sobre el minusválido una vigilancia permanente para evitar que vuelva a destrozar escaparates”.

“Los últimos días de este minusválido han sido muy movidos. El pasado domingo fue detenido por la Policía en Eivissa, aunque quedó en libertad pocas horas después. “Me dejaron tirado como un perro y cogí un sarnazo”, dice Lozano. “Los policías de Eivissa me dijeron que me matarían si me volvían a ver por allí”.

“ “No me puedo mover. ¿No ves cómo tengo la silla? La llevo rota ya dos o tres días” Una de las ruedas de la silla está suelta, con lo que está prácticamente inservible. Lozano dice que se la rompieron unos policías de Barcelona, “porqué me cabreeé con ellos y les dije unas palabrotas, y como no me pueden currar, le dieron a la silla””.

“Los comerciantes del centro de la ciudad, donde “El Cojo” destrozó más de ochenta cristales, han visto con alarma el regreso del minusválido”.

La foto del protagonista a terra, al costat de la cadira, i el plat de monedes reincident en la discapacitat i la marginalitat que tant es destaca en la informació.

El més important d'aquesta informació- tal i com es va evidenciar en una enquesta promoguda per Justícia i Pau de Mallorca al 1997 i recollida en el llibre *Mallorca i la Tolerància*²- és que molts ciutadans de Palma, influenciats per aquest cas, associaven la discapacitat a la indigència. Aquesta deformació i simplificació de la realitat provoca la il·lusió de moltes persones de sentir-se al marge, de sentir-se immunes. Però lògicament és injusta i vulnera els drets fonamentals d'un col·lectiu important.

Paral·lelament no es pot obviar que la discapacitat física, com més visible millor, ha estat històricament molt usada en la mendicitat. Això ha reïncidit també en la imatge negativa d'aquest col·lectiu.

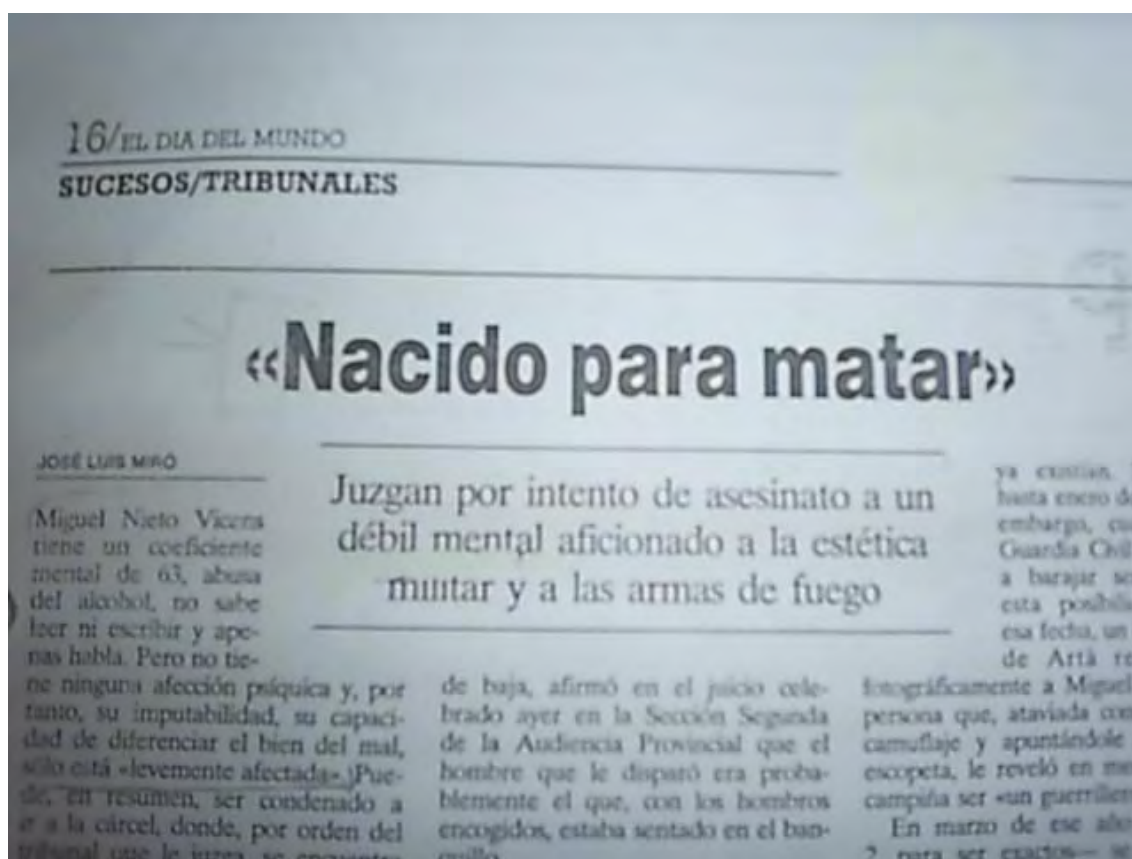
Quan a la denúncia de falta de recursos- en aquest cas d'una atenció adequada (“¿*Qué me gustaría? La libertad, ir limpio... Me gustaría conseguir un centro para castigar a los que me echaron.*”)- cal destacar (tal i com ja s'apunta a la introducció) que dins aquest àmbit quan es tracta d'una persona individual es ven la “desgràcia”, com més tràgica millor. Sense tenir en compte la normativa existent, ni els recursos que hi ha, ni el nombre de persones que poden estar en situacions similars.

² *Mallorca i la Tolerància. Una interpretació sobre les actituds de la tolerància*. Justícia i Pau de Mallorca. Fundació “la Caixa”. UIB. 1997

El Día del Mundo. 19/03/1997

Títol: “Nacido para matar”

Subtítol: Juzgan por intento de asesinato a un débil mental aficionado a la estética militar y a las armas de fuego

Un fet discriminatori que es dóna sobretot a la crònica negra és la generalització d'imatges. En aquesta secció - més encara que a les altres- es destaca, per damunt de qualsevol altre tret característic, la discapacitat de la víctima o de l'agressor; tingui o no rellevància pel desenvolupament dels fets. És un dels ingredients que alimenta la morbositat pròpia d'aquests relats. Tot i que moltes vegades aquest tret no aportí cap informació de rellevància per entendre el que ha succeït.

Això té com un dels efectes més immediats la generalització d'imatges molt negatives com identificar a persones amb diagnòstics de salut mental amb persones violentes.

La salut mental és un sector tradicionalment marginat i maltractat per les administracions, per la premsa i per tota la societat. A partir de la segona meitat de la dècada dels 90, el moviment associatiu va començar a reivindicar amb força una millor atenció i a exigir el lloc que els hi pertoca dins la comunitat. Però no es pot oblidar que durant molts anys la imatge de la salut mental ha estat la imatge sòrdida- i sovint macabre- dels manicomis. Encara ara es fa necessari que els mitjans de comunicació ajudin a rompre prejudicis i errors com pensar que la malaltia mental és un càstig, que els trastorns són culpa de l'afectat, que els malalts tenen una doble personalitat, que són individus irracionals i agressius...

Segons aquestes informacions la “bogeria” ho justifica tot, no es busquen altres raons, ni atenuants. No s'explica si la persona estava o no en tractament, si rebia o no l'atenció sociosanitària que requeria, la seva experiència vital... I un mínim d'ètica ha d'alertar del mal que es pot provocar fixant estereotips que criminalitzen, en la consciència col·lectiva, a determinades persones.

Un exemple d'aquesta criminalització és aquest article. El títol (“*Nacido para matar*”) aconsegueix- sense dubte- cridar l'atenció i es justifica perquè “*El guardia que inspeccionó el domicilio recuerda que en algun lugar leyó la frase “Born to kill” (nacido para matar)*”. Però malgrat en el text es fa referència a que la identificació de l'acusat no va ser massa clara, el titular es condemnatori. I tot i la confusió sobre la discapacitat del protagonista sens dubte es contribueix a la identificació de discapacitat mental i violència.

En aquests casos no es pot ometre informació rellevant per entendre els fets perquè es pot donar una visió esbiaixada que irremeiablement fomenta i manté prejudicis. En aquestes informacions el periodista hauria d'obrar de dues formes: limitar-se a descriure els fets directament observables (sense aventurar-se a prejutjar que la causa dels fets és la malaltia mental) o bé arribar a mostrar totes les circumstàncies contextuais i factors casuais sense reduir la malaltia a la causa única.

Al marge d'un vocabulari considerat inapropiat com boig, pertorbat... es recomana parlar de persones amb diagnòstics de salut mental. Aquí la confusió en el tipus de

discapacitat està provocada per afirmacions com “*MNV tiene un coeficiente mental de 63, abusa del alcohol, no sabe leer ni escribir y apenas habla. Pero no tiene ninguna afección psíquica y, por tanto, su imputabilidad, su capacidad de diferenciar el bien del mal, sólo está “levemente afectada”*”. “*En el proceso no se ha determinado si la afición del acusado al material militar está relacionado con su debilidad mental*”.

Diario de Mallorca. 16/07/1998

Títol: *Playas aptas para todos*

Subtítol: *Diversas playas mayorquinas cuentan con rampas para facilitar el acceso a la orilla a los discapacitados*

La igualtat només serà efectiva quan es pugui garantir l'accés físic de tots els ciutadans al transport públic, l'habitatge... Aquí radica la importància de l'accessibilitat.

L'accessibilitat- sobretot la falta d'accessibilitat- és un dels problemes que, sempre que es té oportunitat, plantegen davant la premsa les associacions o les persones amb mobilitat reduïda. Pels periodistes també és un tema molt recurrent per a l'elaboració de reportatges.

A diferència de la resta d'informacions vinculades a la discapacitat, quan es parla d'accessibilitat els periodistes no acudeixen a fonts administratives ni tan sols associacions. Cerquen sobretot a la persona afectada. Això en principi s'ha de valorar de forma favorable. I de fet té efectes positius; els exemples són clars, didàctics i molt comprensibles. El problema és que quasi sempre es limiten a presentar la persona que usa cadira de rodes com una gran víctima.

Per elaborar el reportatge del *Diario de Mallorca* el redactor va anar a la platja amb un grup de persones amb importants discapacitats físiques i intel·lectuals. I tot i que les monitores del grup s'esforcen en explicar els beneficis de l'accessibilitat per a tots els col·lectius i consideren que *“Parece que este año la cordura se ha impuesto y muchos ayuntamientos se han decidido a instalar en las playas unas pasarelas de madera que facilitan el acceso...”*; el periodista s'entossudeix sobretot en destacar la indefensió dels protagonistes del reportatge i en la bondat dels fets: *“Tras muchos años de sudores, arena, sillas en volandas, caídas y desperfectos, Vicente puede escoger entre diversos destinos para disfrutar de una de sus mayores aficiones: el mar y la playa. Rodeado de sus amigos mientras se remojan los pies, una sonrisa asoma en la comisura de sus labios. Sin duda es feliz y su felicidad apenas ha costado unas tablas”*.

Tal i com es destaca al titular, l'objecte del reportatge era informar en positiu però les expressions utilitzades són molt paternalistes i es dóna una gran importància al fet problemàtic i a la limitació:

“Vicente es un joven minusválido que, debido a su grave enfermedad, no le queda más remedio que estar permanentemente acompañado de su amiga de metal y ruedas. Sin embargo, la silla de ruedas, además de ser su inseparable compañera, se convierte en determinados momentos en su prisión, que le aleja de su premio tan barato como llegar hasta la orilla del mar. ¿Como acercarse hasta un lugar atrevesando toneladas de

arena que se empeñan en enterrar las ruedas de las sillas y evitar su avance y no morir en el intento?” (...) “Juan Rodríguez, chófer del autobús especial de la EMT, palmesano y encargado de capitanear la excursión, ayuda al excitado grupo a descender del vehículo adaptado para minusválidos y, tras su marcha, se le escapa un “son maravillosos” y da gusto trabajar para ellos”. Una vez en posición, revista y todos a la rampa”.

Referir-se a la cadira de rodes com una presó no fa més que dibuixar-la com un element hostil i tenebrós quan és, senzillament, un article molt útil. Aquest lèxic sobreaccentua la vena emotiva i dramàtica.

En relació al vocabulari cal destacar que el redactor usa, indistintament, “minusvàlid” o “discapacitat”. També cal apuntar que en la recerca de la terminologia més adient la primera regla seria ometre totes aquelles etiquetes que són prescindibles.

En un apartat del reportatge s’informa que “*La empresa municipal de transportes de Palma posee en la actualidad tres autocares adaptados para minusválidos...*”. En el moment en què es publicà el reportatge i dins el context del mateix, els lectors ja sobreentenien que quan es parla d’autocars adaptats (o accessibles) es parla d’autocars que possibiliten l’accés de passatgers amb mobilitat reduïda.

Aquest reportatge, com és habitual, s’il·lustra amb moltes fotos; de fet l’accessibilitat (i la falta d’accessibilitat) són molt visuals. En aquest cas concret es tracta de mostrar com l’ús de passarel·les permet arribar a la vorera de l’aigua.

Ultima Hora. 03/12/1999

Títol: *Ayudas del Club Elsa a los más necesitados*

Subtítol: *Se entregaron donativos económicos a cuatro entidades*

El diari *Ultima Hora* recull la crònica d'un sopar benèfic celebrat per tal de realitzar "... la entrega de ayudas económicas a Asnimo, con 770.000 pesetas, Aspace, con 528.000 pesetas, Gaspar Hauser, con 495.000 pesetas, y a la cárcel de mujeres y hombres con 100.000 pesetas cada uno". En aquest cas "La recaudación destinada es el fruto de subastas, mercadillos, verbenas y donativos de particulares y empresas".

En aquestes informacions mai es qüestiona si el servei que es vol finançar és o no el més adequat. Tampoc es fa referència a la responsabilitat de l'administració en el manteniment d'aquests recursos, de fet molt sovint, com en aquesta informació, els polítics solen ser els principals protagonistes d'aquests actes. Però la imatge que

provoca la beneficència en els mitjans entra irremeiablement en conflicte directe amb l'objectiu més general i universal d'intentar minimitzar la diferència i desmitificar la discapacitat. La insistència en parlar de “*necesitados*” i de “*ayuda*” també incideix negativament en la imatge d'aquests col·lectius.

La premsa sovint es converteix en còmplice fonamental d'aquestes actuacions, el periodista es sent amb l'obligació de crear l'ambient necessari per incentivar a la generositat. Però amb aquest tipus d'actuacions la necessitat d'aplicar les lleis per modificar la situació definitivament queda ajornada una i mil vegades.

En la informació del diari *Ultima Hora* no es fa cap al·lusió al treball de les associacions beneficiades ni a les necessitats que s'han de cobrir. La notícia està en la festa. Actualment la recaptació per actes benèfics suposa- en la majoria de les entitats- una part molt minoritària del seu pressupost ja que lògicament aquest és assumit majoritàriament per les administracions públiques. De fet molts dels actes benèfics- com el que cobreix el diari *Ultima Hora*- no són promoguts per associacions sinó per empreses privades o per entitats que tenen com a finalitat la beneficència.

En aquest punt també cal tenir en compte que no es qüestiona quin dret moral tenen determinades persones per divertir-se organitzant i participant en festes a benefici de col·lectius amb mancances importants. La premsa aporta imatges i cròniques però no es demana si aquestes persones aportarien una quantitat similar si no hi hagués una festa i una crònica als diaris de l'endemà.

Ultima Hora. 17/05/2000

Títol: *Volver a vivir*

Subtítol: *Francisca Porquer recibió parte del hígado de su hija Joana Maria hace dos meses*

Joana Maria explica aspectos de la operación. Su madre la observa agradecida.

Volver a vivir

Francisca Porquer recibió parte del hígado de su hija Joana Maria hace dos meses

os las distintas
mano han sido
parte de médi-
reflexión por
s, y objeto de
s y poetas. En
más o menos
el cerebro con
sentimientos,
a un órgano
con el cerebro.
Por lo demás,
glos, los seres

Porquer, de 32 años, a Francisca Porquer, de 65, y madre de Joana Maria.

Uenas ocho semanas después de las dos operaciones, Francisca y Joana Maria se encuentran de nuevo en Palma, y tras las primeras revisiones —que tenían lugar cada quince días—, ahora sólo han de acudir a chequeos rutinarios una vez al mes en Barcelona. Después de un año las revisiones podrán hacerse en Palma. «La verdad es que ahora me encuentro muy bien», confiesa Francisca Porquer. Francisca está tomando la medicación habitual siempre

LOS DATOS

- El trasplante de hígado tuvo lugar el 7 de marzo y fue realizado en el Clinic de Barcelona
- La operación, la primera de este tipo que se realiza en

ron desde Barcelona para con-
existía la opción alternativa a
liar donase parte de su hígado
que debía recibir el trasplante.
caen, los mejor situados a
mano Andreu, de 41 años
con su hermano a Barcelona
donar parte de su hígado.
En operaciones tan comple-
sitarse apoyo psicológico,
necesario», asegura Joana.
«Nunca había entrado en su
ta entonces. Tras la opera-

La col·laboració dels mitjans és molt important per fomentar la donació d'òrgans. Per això les entitats i organismes vinculats en aquest tractament treballen intensament per donar a conèixer- a través dels diaris- la necessitat de les donacions i els èxits dels

trasplantaments. S'ha de tenir en compte que precisament la principal raó de les famílies per negar-se a fer una donació és el desconeixement.

En aquest reportatge- que també va ser portada- s'informa d'una operació insòlita: el transplantament de part d'un fetge d'una persona sana a una altra que ho necessitava perquè el seu òrgan havia deixat de funcionar. La gran cobertura del diari *Ultima Hora* es deu a que les dues dones eren mallorquines.

Pel fet de ser un procediment mèdic situat a l'avantguarda de la tecnologia i per tots els parafernals que l'envolten els trasplantaments desperten l'interès dels mitjans de comunicació. La majoria d'informacions solen basar-se en aspectes quantitatius: nombre de donants, nombre de transplantaments realitzats, nombre de persones en llista d'espera... Però també cal destacar la publicació, com en aquest cas, d'entrevistes amb un tractament més profund, basat en opinions i testimonis d'algú que ha passat per un transplantament. Aquestes informacions s'han de valorar molt positivament ja que presenten l'experiència de persones que desenvolupen una vida normal gràcies a un transplantament i aquesta és la millor ajuda pels qui esperen un transplantament i la millor publicitat pels possibles donants.

Al marge d'algunes pinzellades, inevitablement emotives, cal destacar com a fets favorables del text les explicacions del procediment i de les condicions que s'han donat per poder fer el transplantament. Així mateix la identificació dels metges que han fet possible l'operació també dona una imatge tranquil·litzadora dels esdeveniments, dona confiança.

Diario de Mallorca. 18/02/2001

Avantttítol: Psicología y Educación. Niños con problemas de desarrollo

Títol: Mundos dentro del mundo

Subtítol: El centro Gaspar Hauser de Palma es una entidad sin ánimo de lucro que atiende a los niños con autismo, un síndrome que todavía sigue siendo un misterio para la ciencia

Els centres d'educació especial han estat un recurs molt utilitzat per fer reportatges. En aquests reportatges bàsicament s'ha lloat la tasca de l'associació que hi ha al darrere de cada centre, sense qüestionar-se cap actuació. També cal apuntar com la premsa parla de l'educació especial amb conceptes més propers a la beneficència que no a la justícia o a la normalitat.

En el reportatge del *Diario de Mallorca* un dels trets més destacats és la infantilització i també la insistència en parlar de nins quan molts dels atesos en el centre són adolescents i joves. Les concepcions socials, en general, consideren en aquestes persones com a nins i nines eterns, éssers dependents de les seves famílies o d'institucions.

A través de reportatges intemporals com aquest s'informa de l'existència i de les característiques de determinats serveis. Normalment es tracta de textos amb titulars que pretenen ser cridaners, com en aquest cas, i moltes fotografies. Però malgrat els intents

d'explicar algunes característiques de l'autisme, d'informar de la incidència o de les activitats que es duen a terme en el centre, es remarquen sobretot els aspectes més negatius. S'incideix en les limitacions i diferències, i a més d'una manera molt personalitzada:

“S. está nervioso. Molesta a unos de sus compañeros, su cuerpo no puede estar quieto, sigue hablando en voz alta”.

“El cuarto miembro del grupo apenas conoce algunas palabras. Aunque cada uno de ellos es diferente a los demás, todos tienen en común un trastorno generalizado en su desarrollo. Su capacidad comunicativa está gravemente afectada, al igual que su capacidad de relación con los demás”.

“.. no son conscientes de su propio yo y para ellos las personas son objetos”.

Aquesta visió negativa també es veu reforçada amb referències constants a què l'autisme és “*Un síndrome que todavía sigue siendo un misterio*” o amb el fet que a l'avantítol es defineixi als nins amb autisme com a “*Niños con problemas de desarrollo*”. Tot i així cal destacar com a punt positiu que a la resta del text es parli de “*niños con autismo*” o de “*personas con autismo*” i en cap cas de “*autistas*”.

Aquest reportatge sorgeix, presumiblement, de la iniciativa del periodista. Quan les notícies són promogudes pels centres normalment intenten donar a conèixer nous programes o projectes pedagògics. Més enllà de les xifres, d'inversions econòmiques o de la incidència, els professionals es decanten per explicar les necessitats dels usuaris i com els beneficia un determinat recurs.

Diario de Mallorca. 14/10/2002

Carta al Director: *Salud Mental*

26 | Diario de Mallorca

OPINIÓN

Lunes, 14 de octubre de 2002

LA TRIBUNA

JUAN FCO. THOMAS

El Nobel de Carter

George W. Bush predica principios opuestos a los considerados méritos por el Comité de Nobel: mediación y cooperación internacional, respeto al derecho internacional y a los derechos humanos

El Comité del Premio Nobel de la Paz 2002 ha otorgado al ex presidente de Estados Unidos Jimmy Carter dicho galardón por sus "décadas de esfuerzos por encontrar soluciones a conflictos internacionales... en una situación como la actual, marcada por las amenazas de uso de poder", por su defensa del "principio de que los conflictos deben resolverse con mediación y cooperación internacional, basada en el derecho internacional, el respeto a los derechos humanos y el desarrollo económico" y por "su contribución vital a los Acuerdos de Camp David entre Israel y Egipto".

Una concesión que supone una sopladada crítica del Comité a la política exterior de, George W. Bush, quien predica principios opuestos a los considerados méritos por el Comité de Oslo: mediación y cooperación internacional, respeto al derecho internacio-

nal y a los derechos humanos.

Esta contradicción tiene importancia porque eleva a categoría la dialéctica presente entre la política exterior de la Casa Blanca (que arrastra sin solución de continuidad a sus aliados ad hoc, carentes de toda autonomía) y su oposición política que emerge, no sin dificultades, interna y externamente.

Soy de la opinión de que en el actual estado de cosas la clave opositora a la política fundamentalista de Bush se halla en la objeción liberal interna que, poco a poco, se articula desde el Partido Demócrata (la reciente y radical exposición de Edward Kennedy), los organismos representativos de la sociedad civil norteamericana (la American Civil Liberties Union o la American Bar Association, equivalente al Consejo General de la Abogacía en España) y sus homónimos en el exte-

rior, sin excluir en absoluto la constante batalla planteada desde los organismos multilaterales (con la Secretaría General de las Naciones Unidas y Kofi Annan a la cabeza), intentando mantener vivos los principios de la Carta y del derecho internacional, claramente amenazados por la nueva doctrina estratégica de EEUU que abre paso a los poderes preventivos en colisión con el derecho al uso de la fuerza en "legítima defensa".

Una carta blanca ilegal e inaudita. Una doctrina que subordina el derecho internacional a la voluntad del Imperio sobre cualquier Estado soberano.

Recientemente Jimmy Carter ("El inquietante nuevo rostro de EEUU", The Washington Post) alertaba con justicia del peligro que se cernía sobre el orbe entero reiterando los principios

de paz, cooperación internacional y derechos humanos como fundamentos indispensables para unas relaciones internacionales justas y equilibradas.

El Comité Nobel ha recogido con certeza el ánimo latente en la sociedad internacional y ha remitido un mensaje evidente a quien debía entender: el mundo diverso, multicolor, opta por la cooperación, por la paz, por los derechos humanos, frente a sistemas ignorantes de principios, imposiciones manu militari.

Otras candidaturas presuntamente relevantes (jueces estrella como Baltasar Garzón) no han dejado de ser sino meras y simples anécdotas perdidas en la mar inmensa de la sociedad universal.

Juan Fco. Thomas es decano del Colegio de Doctores y Licenciados en Ciencias Políticas y Sociología de las Illes Balears.

EL CORREO DE MALLORCA

Correo electrónico: cartas.diariodemallorca@epi.es

Nueva York y el torrente de Manacor

Mientras que el famoso Winter Garden del World Trade Center en menos de un año, con 50,4 millones de euros, quinientos obreros y un millón de horas de trabajo, ha sido completamente restaurado (ni un solo vestigio del apocalíptico 11-S), el torrente de Manacor y su desvío podría tener lugar, al paso que van los trámites, sobre el 2010. Desde que Margalida Rosselló visitó Manacor en 1999 para estudiar las obras, sólo ha habido pegas, (independientemente de quienes sean los responsables) retrasos en los trámites, estudios de impactos ambientales y proyectos de recuperación de la cantera, dudas en donde llevar los escombros, etc., etc... Yo, si fuera manacorense, ya me habría puesto en contacto con una empresa de obras neoyorquina para terminar con la pesadilla de dichas obras y de la absoluta ineficacia de los responsables políticos. ¡Mallorca, la Isla de la Calma!

ANTONIO GARAU. Palma.

Maltrato en Son Llàtzer

Me creo en el deber, como usuaria del IB-Salut, de informar del trato sufrido por mi madre, una señora de 73 años de edad a la que acompañé a Consultas Externas de Oftalmología del Hospital Son Llàtzer, remitida por los optometristas del mismo centro, que le observaron una importante pérdida de visión en el ojo izquierdo, para lo cual había sido previamente citada para el día 1 pasado a las 11,30 horas.

Después de más de dos horas de espera, me recibió la doctora M.ª Alicia Torres Gordo, con muy malos modos atendió a la paciente y, sin mediar palabra, tras aporrear el teclado del ordenador, le entregó, lo que suponemos es, un informe, enviándonos a Admisión para pedir nueva cita. Al solicitarle información de la visita nos contestó, li-

teralmente, "no tengo ninguna obligación de informar de nada y si algo quieren saber lean el informe", tras lo cual, prácticamente, nos echó de la consulta.

Solicitamos la presencia de un superior de la doctora que, primero, nos dicen vendrá en unos minutos, después cambian a que no se encuentra en el hospital y después que está operando. El citado superior es, por lo visto, el doctor Ortuño. Procedemos a cumplimentar una hoja de reclamaciones.

Conclusión: Tras una semana de espera, desconocemos el estado de la paciente, la supuesta nueva cita no es tal, sino una prueba que no se nos especifica y para la que "no disponen de agenda" y sin respuesta, por parte de ningún responsable del hospital, sobre la reclamación interpuesta.

DOLORES CAVALLÉ. Palma.

Salud mental

Ante los comentarios que han sido publicados en un medio de comunicación local respecto a la valoración que hacemos de la reforma de la atención a la salud mental, la Asociación de Salud Mental Girasol informamos de la visita nos contestó, li-

teralmente, "no tengo ninguna obligación de informar de nada y si algo quieren saber lean el informe", tras lo cual, prácticamente, nos echó de la consulta.

Solicitamos la presencia de un superior de la doctora que, primero, nos dicen vendrá en unos minutos, después cambian a que no se encuentra en el hospital y después que está operando. El citado superior es, por lo visto, el doctor Ortuño. Procedemos a cumplimentar una hoja de reclamaciones.

Conclusión: Tras una semana de espera, desconocemos el estado de la paciente, la supuesta nueva cita no es tal, sino una prueba que no se nos especifica y para la que "no disponen de agenda" y sin respuesta, por parte de ningún responsable del hospital, sobre la reclamación interpuesta.

Después de más de dos horas de espera, me recibió la doctora M.ª Alicia Torres Gordo, con muy malos modos atendió a la paciente y, sin mediar palabra, tras aporrear el teclado del ordenador, le entregó, lo que suponemos es, un informe, enviándonos a Admisión para pedir nueva cita. Al solicitarle información de la visita nos contestó, li-

teralmente, "no tengo ninguna obligación de informar de nada y si algo quieren saber lean el informe", tras lo cual, prácticamente, nos echó de la consulta.

teralmente, "no tengo ninguna obligación de informar de nada y si algo quieren saber lean el informe", tras lo cual, prácticamente, nos echó de la consulta.

Solicitamos la presencia de un superior de la doctora que, primero, nos dicen vendrá en unos minutos, después cambian a que no se encuentra en el hospital y después que está operando. El citado superior es, por lo visto, el doctor Ortuño. Procedemos a cumplimentar una hoja de reclamaciones.

Conclusión: Tras una semana de espera, desconocemos el estado de la paciente, la supuesta nueva cita no es tal, sino una prueba que no se nos especifica y para la que "no disponen de agenda" y sin respuesta, por parte de ningún responsable del hospital, sobre la reclamación interpuesta.

DOLORES CAVALLÉ. Palma.

La Bandera

Toda bandera es un trozo de tela de distintos colores y dibujos según la nación que representa.

Como género textil tiene el valor de la calidad de la tela y de la justa proporción del dobladillo hueco por el que preparó al izarse.

De no haber estridencias en el diseño y confección, el éxito está asegurado. Como símbolo, cada cual debe interpretarlo a su manera en una cantidad y calidad de cero a diez. Es como la distancia que va desde el exilio a morir por la patria.

Se ha disparado una polémica con un último miércoles de mes que se puede prestar a ironía de beato por similitud con los antiguos primeros viernes, cuando lo que quiere ser es ni más ni menos que un homenaje a la bandera de España.

Quien dio la orden de izar pensó también en la elección del tamaño, el modo y el momento.

Cuando en Vascongadas y Cataluña se insinúa dejar de lado el símbolo común que es la bandera española, sin menospreciar el acto que es legal y digno, parece como querer dar en "las narices" a los disidentes y que se fastidien. Un tanto, así de claro. Y esa acción es a veces necesaria. Hasta la duquesa de Alba

propinó uno y glorioso a un periodista inoportuno y el gesto se celebró y no pasó nada.

Ahora la bandera va y viene del telediarlo a la prensa y viceversa, y yo hago una "severa" inspección en bici y a pie para ver banderas. Vi muchas la otra mañana. Y todas, sin excepción, estaban sucias.

M.ª DOLORES VÁZQUEZ RIVIRA. Palma.

Ayuda a Zaqueo

El colectivo Zaqueo tiene problemas económicos. Si no se consigue financiación de forma urgente, en un par de meses más de 150 personas toxicómanas y totalmente marginadas por la sociedad del bienestar, quedarán en la calle. ¿Nos da igual? Quiero creer que no, aunque cada vez soy más pesimista sobre la "solidaridad" existente en nuestro entorno. Parece como si hubiera necesitados de primera, otros de segunda y por último, los de tercera. Y claro, los "yunkis" deben pertenecer a esa última categoría. Dios no hacía ninguna diferenciación sobre los unos y los otros, pero nosotros sí. "Fijate, son yunkis, lo peor de lo peor, ellos se lo han buscado, son unos viciosos...". Triste pero cierto. Así exactamente es cómo opina la mayoría de la gente cuando se cruza con algunos de ellos. "Que trabajen, a mí tampoco me ha regalado nadie nada" dicen otros. Y a mí simplemente todas estas opiniones me dan ganas de llorar. Por todo. Por la falta de humanidad que existe, por el "no querer saber", por tener todos y cada uno de nosotros el corazón ya tan endurecido. (...).

AINOA LIZUNDIA URANGA. Palma.

Aclaración

La frase del barbero Bartomeu Pericás "Si a las peluquerías unisex les quitas la máquina, no saben cortar el pelo" publicada ayer, se refería a un caso concreto, no quería generalizar.

Las cartas destinadas a esta sección deben ir firmadas con nombre y apellidos e incluir domicilio, teléfono y DNI y no deben exceder los 20 líneas mecanografiadas de extensión (medio folio). No se publicarán textos firmados con seudónimo ni con iniciales. Cuando el escrito proceda de algún colectivo ha de firmarlo uno de sus componentes. DIARIO DE MALLORCA se reserva el derecho de publicación, resumen o extracto. No se devolverán originales no solicitados, ni se dará información sobre ellos o respecto a los criterios de selección.

A través de les *Cartes al Director* es pot fer un seguiment dels temes d'actualitat que més preocupen a la societat. És una secció molt llegida on s'expressen opinions personals que esdevenen un indicador del tipus de lector que té cada diari ja que, molt sovint, es crea una certa complicitat entre el lector i el diari de referència.

El que recullen els diaris- o com ho recullen- no sempre coincideix amb allò que una entitat o col·lectiu considera oportú. En les Cartes al Director els lectors es senten lliures per expressar la seva opinió, sense por (al marge dels titulars) a la interpretació del periodista o del Consell de Direcció de cada diari.

Cal apuntar que dins l'àmbit de la discapacitat- i no només en temes polèmics- els diaris de Palma reben moltes cartes d'associacions però sobretot de particulars amb denúncies i reivindicacions molt concretes. Es tracta en molts casos de cartes molt crítiques i dures però també cartes informatives.

En aquest cas una associació de malalts mentals contestava una informació apareguda en un mitjà de comunicació local i donava suport a la llavors Consellera de Salut i al seu Pla de Salut Mental. Tot això sense deixar de passar l'oportunitat per recordar, públicament, els punts que consideraven fonamentals: “.... *incremento de los recursos destinados a la atención de los problemas de salud mental en sus fases: las urgencias, la hospitalización, el seguimiento, la rehabilitación, la integración social y la laboral...*”.

El títol de la carta, “*Salud Mental*”, designat pel diari és molt senzill però també és molt clar i s'ajusta als objectius del text.

Malgrat la seva gran incidència, les malalties mentals són, significativament i socialment, poc conegudes. Dins aquest àmbit l'Organització Mundial de la Salut concedeix un paper primordial a l'educació i informació a través dels mitjans de comunicació. Però la premsa, sobretot a la secció de crònica negra, segueix donant una imatge sòrdida i carregada de prejudicis.

En els darrers anys professionals de la psiquiatria i associacions de persones amb diagnòstics de salut mental han fet un esforç important per denunciar la manca de recursos socio-sanitaris en aquest àmbit, tradicionalment oblidat i maltractat, i per donar una imatge més realista i alhora més positiva. I en el cas de les associacions han usat molt les cartes al director.

sindicats, dels col·legis professionals i dels centres hospitalaris. En els suplementes de sanitat, en canvi, els diaris solen acudir a les associacions d'afectats i a les informacions d'agència. Aquests suplementes apareixen setmanalment, al marge de què s'hagin produït més o menys informacions sanitàries d'interès. I això provoca també, en algunes ocasions, l'aparició d'informacions no contrastades o poc rigoroses.

La premsa és especialment propensa a difondre notícies de morts, d'incidència i de risc i molt menys a referir-se a casos de curació o a prevenció. I aquesta "divulgació negativa" lògicament alimenta les pors socials més arrelades.

El càncer és una de les malalties més tractades a la premsa per la seva gran incidència, aspecte molt important pels mitjans. I sovint hi ha una predilecció, sobretot als titulars, per les conclusions més preocupants i alarmants. Les informacions que es repeteixen amb més freqüència són sense dubte les de mortalitat i les de la incidència.

Amb motiu del *Dia del Nin amb Càncer*, *El Mundo* dedica un ampli reportatge en aquesta temàtica. De fet la proclamació dels "*Dies de*" té com a objectiu primordial reclamar l'atenció dels mitjans de comunicació. Però en aquest cas el redactor incideix en els aspectes més dramàtics resumits en el títol.

Associacions i metges intenten difondre el missatge de què el càncer no és sinònim de mort i molt menys en el cas dels infants però la premsa parlant de "*Creixer con la muerte dentro*" dificulta molt aquest objectiu.

En la informació d'*El Mundo* es fa referència, com és habitual, a un cas concret, amb noms i llinatges, que cerca la proximitat amb el lector i, lògicament, també va carregada d'una gran emotivitat. Al llarg del reportatge però també s'expliquen alguns dels serveis que ofereix l'Associació de Pares de Nins amb Càncer de Balears sobretot a les famílies desplaçades des de les altres illes a l'Hospital de Son Dureta. Per tant el punt més negatiu del reportatge- totalment evitable- és el títol, precisament la part més llegida del text.

En relació a les fotos cal destacar que la informació s'acompanya d'imatges de professionals de l'associació i d'una foto d'un pare i un fill en tractament però que presenta una imatge saludable. Molt probablement aquesta és la imatge que volia oferir l'associació: “ “ *Joan y su familia, por su positivismo, son un buen ejemplo para este colectivo*”, señala Jesús Cuartero, desde hace seis años psicólogo de la Asociación de Padres de Niños con Cáncer de Baleares”. Però sovint els periodistes i fotògrafs cerquen el contrari: imatges que accentuen la malaltia, com podria ser un infant hospitalitzat o sense cabells a conseqüència del tractament.

En general moltes entitats d'aquest àmbit prefereixen que es publiquin fotos de dirigents o professionals entrevistats per evitar imatges que poden considerar denigrants.

Diari de Balears. 27/09/2004

Avantttítol: JOCS PARALÍMPICS Atenes 2004

Títol: Xavi Torres guanya la medalla de plata als 150 metres estils

Subtítol: Espanya ocupa el desè lloc del medaller, amb un total de 54 guardons

44 ESPORTS

Diari de Balears, Dilluns, 27 de setembre del 2004

TROT Son Pardo

Gelossia AF fou l'únic que repetí victòria

J.R. Palma.
Ahir es decidiren les places del grup B en les semifinals del Gran Premi del Críder dels Cinc Anys. Gelossia AF fou l'únic que aconseguí la victòria en les dues classificatòries i a Son Pardo vené amb comoditat amb un temps d'1.19.0. Golden Skowby fou tercer en aquesta prova i també passà com a millor atleu. Gel de Kor s'assegurà el passat amb un triomf a 1.19.3. Gorky das Pont no fallà en la seva sèrie, però haurà d'anar a la repesca, mentre que Girei Kid, segona, complí. Gristan Mar també es classifica en el seu quart, gràcies al seu triomf dins Manacor.

Primera correguda
1. Jupiter Alam...1.20.6
2. Hugues Gouan...1.20.6
3. Joro d'Arc...1.20.8
4. Hada d'Or...1.20.9

Segona correguda
1. Gel de Kor...1.19.3
2. Goya...1.19.3
3. Gerges Lobeil...1.19.6
4. Gristin de Noll...1.20.1

Tercera correguda
1. Gelossia AF...1.19.0
2. Gristin de Noll...1.19.5
3. Golden Skowby...1.19.6
4. Galito de Vidi...1.19.6

JOCS PARALÍMPICS Atenes 2004

Xavi Torres guanya la medalla de plata als 150 metres estils

Espanya ocupa el desè lloc del medaller, amb un total de 54 guardons

EP/Atenes.
La natació tornà a ser ahir assordidor de medalles per a Espanya i el balear Xavi Torres es va embossar la seva primera, la de plata, d'aquesta Jocs en la distància dels 150 metres estils.

Xavier Torres (discapacitat física) es va mantenir a l'estela del brasiler Clodoaldo Silva (or), a qui no va poder donar abast i del qual el va separar 1.79 segons, per fer 2:40.94.

Miguel Luque, l'altre espanyol participant en aquesta final, va quedar relegat a la cinquena posició —diplomà olímpic— amb un crono de 2:48.66. L'argentin Sebastián Ramírez va ser sisè, en marcar 2:56.15.

Una altra plata, la tercera de la jornada, la va aconseguir el pacense José M. Pampato a la prova dels 1.500 metres, on va fer la seva millor marca personal, amb 4:39.80.

Malgrat això, el temps del corredor d'Albuquerque, bronze en el mundial del 2003, va ser insuficient per vencer el rus

Xavi Torres guanyà ahir la medalla de plata als 150 metres estils.

Artem Arutyev que, a més, va establir una nova plusmarca mundial amb 4:37.75.

L'espanyol Àngel Pérez Galán, que va disputar també aquesta prova, va acabar setè, amb un crono de 5:19.00, la seva millor marca personal.

David Leveq va engrandir el medaller espanyol amb la seva par-

El mallorquí va arribar 1.79 segons més tard que el brasiler

Silva, marcant un temps de 2:40.94 i ocupant la cinquena posició a la prova als 50 metres lliure (discapacitat física), on es va quedar a 87 centèsimes de la d'or, que es va adjudicar el

canadenc Benoit Huot, amb 24.71 i nou rècord mundial paralímpic.

D'aquesta manera, el nedador valencià s'acumula ja dues medalles, ambdues de plata, en els 100 i 50 metres lliures.

Una altra nedadora espanyola amb pòdium en aquesta jornada va tornar a ser Esther Morales, amb la de bronze als 50 metres.

TROT Manacor

Franc Or domina la semifinal del S.E.C.F.

J.R. Manacor.
Franc Or, a les regnes de Pilar Estelrich, es va convertir en protagonista de la darrera reunió nocturna de la temporada a Manacor, després d'imposar-se en la semifinal del torneig S.E.C.F. També es disputaren tres proves classificatòries de la Batèria A del Gran Premi del Críder, amb victòries de Gesta des Bosc, Gina Príde i Gran Campen SR. A estan classificats: Ghost di Monmes, Galope Urbino, Gerdilla Marín, Garrit MA i Gala Haze-ver.

Primera correguda
1. Jovellino BR...1.24.8
2. Jap JP...1.24.8
3. Jap Jap Cal...1.25.5
4. Jovellino Victory...1.25.8

Segona correguda
1. Jack des Halls...1.22.0
2. Javalay Alam...1.22.0
3. Hanne...1.22.2
4. Juliana Star...1.22.3

Tercera correguda
1. Gesta des Bosc...1.23.3
2. Guillem de Bosc...1.23.4
3. Gerdilla Marín...1.23.5
4. Gesta des Bosc...1.23.5

Quarta correguda
1. Gina Príde...1.21.8
2. Ghost di Monmes...1.22.4
3. Gala Haze-ver...1.22.5
4. Gesta des Bosc...1.23.6

El fet inicialment més negatiu que té el tractament de les informacions de premsa vinculades a esportistes amb discapacitat és que es parla sempre de triomfs, de triomfs molt personalitzats en determinades figures. No es parla de barreres arquitectòniques a les instal·lacions o al transport o de la necessitat de l'esport com a rehabilitació. Però, irremeiablement, s'ha de destacar molt positivament "haver sortit" de les pàgines de societat o de succeïts. Actualment els esportistes que acumulen triomfs importants es converteixen en gran representants, en ambaixadors del seu poble, comunitat o país. Per tant també cal destacar que, en relació als atletes paralímpics, la premsa es refereixi sovint a "nuestros deportistas". No es pot obviar tampoc l'efecte positiu que ha tingut el fet de retransmetre com alguns esportistes viuen amb normalitat la seva discapacitat.

El *Diari de Balears* informa senzillament de què "Xavi Torres guanya la medalla de plata als 150 metres estils". Només a l'avantttítol de secció (*Jocs Paralímpics. Atenes 2004*) es fa referència a l'especificitat dels jocs.

El tractament d'aquesta notícia- de la secció d'esports- és l'habitual en qualsevol informació d'aquest tipus. Només en determinades explicacions del text s'especifica que és un esportista amb discapacitat. Tot i així cal destacar que l'esport adaptat és un esport minoritari. Així llevat dels grans esdeveniments (com les Paralimpiades) o de figures molt destacades (com en Xavi Torres) l'espai dedicat és breu.

En relació en aquesta informació del *Diari de Balears* cal destacar que el protagonista (Xavi Torres) ha sobrepassat, des de fa anys, l'àmbit purament esportiu. És una figura molt popular i molt reconeguda. També s'ha de tenir en compte que la seva carrera esportiva va començar quan ell era molt jove i fa molts d'anys que el coneixen a les seccions esportives dels diaris de Palma. Això fa que el tractament de la informació que fan els periodistes mallorquins sigui molt senzill i natural. Quan l'entrevisten en mitjans estatals el tractament que es fa de la seva figura és molt més fastuós i heroic. Quan a la fotografia que acompanya la informació s'ha d'apuntar que es tracta, com és habitual en aquestes informacions, d'una imatge del pòdium en la qual es vol destacar la medalla i l'alegria de l'esportista, no la discapacitat com passa, molt majoritàriament, en les altres seccions del diari.

Diari de Balears. 04/07/2005

Títol: *Els polítics es mullen per donar el seu suport als malalts d'esclerosi múltiple*

Subtítol: *El president de l'associació demanà una residència pels afectats de la malaltia*

Diari de Balears 10 PART FORANA
Dilluns, 4 de juliol del 2005

ALARÓ

Els polítics es mullen per donar el seu suport als malalts d'esclerosi múltiple

El president de l'associació demanà una residència pels afectats de la malaltia

ALARÓ
El president del Parlament i batle d'Ílles, Pere Rotger; la vicepresidenta del Govern, Rosa Estaràs; la consellera de Salut, Alina Castillo; el president de l'Institut, Antoni Serra; el director general de l'Instituto, Sergio Bertrán; juntament amb els representants de l'Ajuntament d'Alaró no dubtaren a tirar-se a l'aigua de la piscina d'Alaró per donar suport a l'Associació Balear d'Esclerosi Múltiple (ABDEM) en el dia central de la campanya que organitza l'associació «Mulla't per l'Esclerosi Múltiple». En la campanya d'enguany hi han participat 2.500 persones que han nedat 1.500.000 metres.

Per la gran participació de polítics a l'acte, el president de l'Associació, Mateu Munar, es mostrà molt satisfet: «Els nostres representants polítics volem a donar-nos tot el seu suport i per nosaltres aquesta és el millor senyal que tenim que estan disposats a ajudar-nos en el que fem falta».

Per la seva part, Rosa Estaràs assegurà que «és el dia en què ens mullam públicament per aquesta malaltia, però realment ho fem durant els dotze mesos de l'any», i continuà explicant que «en el tercer any que hi participem i a cada edició el president de l'associació ha aprofitat per demanar-nos noves instal·lacions per aquesta malaltia i sempre ho hem duit a terme». «De ben segur que aquest any també ens demanarà alguna cosa», acabà Estaràs, que no s'equivocà, ja que Mateu Munar aprofità l'acte per demanar «una petita residència pels malalts que no tenen lloc per estar», ja que alguns dels

Calvià
Així se celebra per primera vegada en els onze anys d'història de la campanya «Mulla't per l'esclerosi múltiple» amb una trobada a una platja. L'escleròida per a l'ocasió va ser la de Son Maties, a Magaluf, que és completament accessible per a les persones amb discapacitat. L'objectiu de fer per primera vegada una campanya a la platja és de sensibilitzar el major nombre possible de persones sobre el problema i aconseguir una gran participació ciutadana.

Alaró
Rosa Estaràs, Alina Castillo, Antoni Serra i Pere Rotger, encapçalats Mateu Munar, president de l'associació.

Alaró
Joves que pateixen aquesta malaltia es veuen obligats a viure en residències de la tercera edat per manca d'un establiment per a ells.

Alaró
En aquest sentit, Estaràs informà que el Govern té previst construir una residència pels malalts de parkinson, «i una bona solució seria destinar un percentatge dels 110 llocs que hi ha al malalt d'esclerosi múltiple, encara que és una possibilitat que s'ha d'estudiar».

Alaró
D'altra banda, a Pere Rotger, el president de l'associació també li demanà un local a l'entorn de la malaltia, al qual Rotger contestà que «l'Ajuntament d'Alaró sempre té les portes obertes per donar més qualitat de vida».

Alaró
Així també hi varen ser presents Francesc Antich, qui volgué mostrar el seu suport a aquestes persones tan valentes, i el porter del Reial Mallorca, Miquel Àngel Moya, que manifestà que «està ben defensar aquestes iniciatives i si amb la meua presència poc fer que la gent sigui una mica més feliç no poc fer altra cosa que venir».

FELANITX TAMBÉ ES MULLA. Els veïns de Felanitx també es mullen per l'esclerosi i ho fan a la platja de d'Arenal de Portocolom. L'Ajuntament de Felanitx manté un envellat en joves voluntaris prenent nota dels noms de les persones que es ficaven a l'aigua i anotaven quantes vegades feien el recorregut marçat per una bolina. Després els participants podien comprar comestibles i altres coses per col·laborar econòmicament amb aquesta causa. Els regidors de l'Ajuntament de Felanitx no faltaren a la cita. Els primers en mullar-se foren Gabriel Tauler i Josep Miquel Adrover, encara que Antoni Hernández els va fer a prop. Després arribà la batlles de Felanitx, Catalina Soler, que, com cada any, no faltà a la cita. Al llarg de tot el dia, els estiujants s'anaren ajeutant a la paradeta per col·laborar amb l'esclerosi i fins i tot algun turista curiós se'n volgué informar. Altres municipis costaners de la comarca com ara la Colònia de Sant Pere o Porto Cristo, també mantenen punts d'informació per mullar-se per l'esclerosi.

Felanitx

Des de mitjans dels 90 proliferen els actes de difusió de determinades malalties o entitats. Donar a conèixer una problemàtica social o denunciar la falta de recursos assistencials en un ambient lúdic i festiu és una opció cada cop més usada per associacions sense ànim de lucre. D'aquesta manera no només es pretén arribar a més gent sinó a més transmetre un missatge positiu que a la llarga resulta més productiu que la llàstima. Així es pot citar la diada *Mulla't per l'Esclerosi Múltiple* que té com a objectiu principal la divulgació i la sensibilització; que es conegui la malaltia, les

necessitats dels afectats i els objectius immediats de l'associació que representa al col·lectiu d'afectats.

La diada *Mulla't per l'Esclerosi Múltiple* es celebrà per primera vegada a Mallorca al juliol de 1998. Anualment els diaris de Palma informen dels preparatius, les previsions, la roda de premsa, la crònica de la jornada i el dia després. A part dels atractius de la jornada i de la importància de la malaltia, cal destacar també que l'èxit del ressò en la premsa radica en bona part a grups de col·laboradors molt insistents i amb contactes als mitjans de comunicació.

Dins la dinàmica de la premsa també cal destacar que aquest tipus d'actuacions tenen molta difusió, i fins i tot són tema de portada, perquè proporcionen “bones imatges” (polítics en banyador).

En aquesta informació que recull el *Diari de Balears* tal i com s'explicita en el titular el més important no és la demanda d'una residència per a persones amb esclerosi múltiple (subtítol) sinó que “*Els polítics es mullen per donar el seu suport als malalts d'esclerosi múltiple*” (títol). I no es mullen simbòlicament sinó en una piscina, la qual cosa dóna joc, com ja s'ha apuntat, a moltes fotografies.

Una de les conseqüències que pot tenir aquest tipus d'actuacions és que a vegades l'espectacularitat de l'acte sobrepassa a l'associació i al seu objectiu: difondre una malaltia i les necessitats dels afectats.

A la crònica del *Diari de Balears* es destaca sobretot els participants, de fet el primer paràgraf de la informació (i més important) és el llistat de polítics que es mullaren. I la reivindicació de l'acte, “*Una petita residència pels malalts que no tenen on estar*”, no apareix fins el tercer paràgraf.

Tot i així s'ha de valorar que les associacions amb més presència a la premsa (perquè organitzen actes que tenen com a objectiu fonamental la difusió més que per raons reivindicatives) solen tenir també una relació més estreta amb les administracions.

Aquesta bona relació entre les associacions, els mitjans i les administracions ha afavorit sovint l'accés a subvencions. Però això no vol dir sempre que s'estiguin cobrint les necessitats més urgents o prioritàries o que s'estigui finançant el millor servei.

CONCLUSIONS

Un component principal de l'ètica periodística és sens dubte la defensa dels drets humans i per tant realitzar una tasca formativa i educativa que aïlli la discriminació dins la societat. Els mitjans de comunicació tenen la capacitat de fer familiar allò que és desconegut. Per tant tenen el poder d'accelerar i de facilitar el procés d'acceptació i adaptació a una nova realitat.

Modificar les actituds és difícil però quan els temes relacionats amb la discapacitat es mencionen correctament en els diaris i revistes, o en la ràdio i la televisió, arriben directament a la gent, entren en la seva vida. I una vegada allà, fins i tot les idees més noves i diferents comencen a sonar més familiars i acceptables. El que es veu, s'escolta i es llegeix es mescla amb l'experiència directa per donar forma a l'opinió sobre les coses. Però per això mateix també és tan important la forma en què es presenta. Certament en els darrers anys s'ha produït la translació de la discapacitat del camp de la caritat, la benevolència i l'essencialisme al terreny irrenunciable dels drets humans. I això s'ha traduït en la creació de xarxes de recursos socials fonamentals. Però també són evidents les llacunes existents.

Cal destacar el baix grau d'opinió dedicat a la fabricació d'informacions sobre temàtiques socials, la falta de contextualització de les notícies dins un marc de causalitat més profund, d'excessiva mediatització de la informació pel format i l'ús d'una imatge estereotipada.

En general el número de fonts consultades és molt baix. A la immensa majoria de les informacions només una, sense possibilitat de contrast ni d'aprofundiment en el significat real de l'esdeveniment difós. I sense obviar la vital aportació de l'associacionisme en les millores establertes en els darrers 20 anys, també cal ser crític amb aquest moviment perquè des de les entitats sovint s'han dissenyat missatges molt genèrics i molt poc eficaços o missatges que precisament han incidit en els aspectes menys normalitzadors: la llàstima i les dificultats.

Tot i que algunes entitats hi treballen sovint ho fan per promocionar un servei particular i en alguns casos per recaptar fons. I aquest objectiu de promocionar una organització o servei particular moltes vegades entra en conflicte directe amb l'objectiu més general o universal de minimitzar la diferència i desmitificar la discapacitat. Molt sovint les associacions- amb la complicitat i el suport dels periodistes- s'envolten d'una aura de bondat que pot fer oblidar que existeixen mancances que les administracions haurien d'estar cobrint, i no per raons benèfiques sinó de justícia social.

Quan a l'anàlisi concret d'algunes informacions publicades en diaris de Palma, això genera, inevitablement, la reflexió per millorar la representació d'una part important de la societat en els mitjans de comunicació. I ens porta a realitzar una petita aportació en aquest camp amb algunes propostes molt concretes.

A nivell estatal, la voluntat de les grans federacions i confederacions d'incidir en els mitjans de comunicació i l'aparició d'empreses de comunicació especialitzades en "periodisme social" ha possibilitat la publicació d'alguns llibres d'estil i que s'hagin fet públic alguns decàlegs. Però encara ara cal fer incidència- de forma contextualitzada- en proposicions clares i útils per a periodistes.

Inicialment la primera proposta és tan senzilla com ometre mencionar la discapacitat a no ser que sigui una qüestió relacionada amb la història a explicar; una obvietat no sempre entesa pels mitjans de comunicació.

La segona proposta, mostrar una visió positiva. Això no vol dir ometre informació sinó donar més atenció a les solucions i menys a les limitacions. I en el cas d'haver d'informar d'una situació molt negativa s'ha de contextualitzar, s'han de plantejar les solucions existents, s'ha de fer referència a la normativa que s'està incomplint i s'ha d'implicar a l'administració competent.

No s'ha de dimensionar la discapacitat en els aspectes negatius però tampoc en els més positius. S'ha d'evitar presentar a les persones amb discapacitat com dependents o en estat llastimós però també exagerar o omplir d'emotivitat determinades situacions.

Per tal de millorar la presència d'aquests col·lectius en els mitjans de comunicació el plantejament més lògic és possibilitar que les persones afectades parlin per sí mateixes. Per facilitar aquest procediment, un dels camins és establir una complicitat constructiva entre les associacions i els mitjans.

Actualment no existeix complicitat sinó la benevolència dels mitjans quan disposen d'espai lliure. El periodista ha de deixar de creure que està fent un favor a ningú. El que cal és el coneixement i l'assumpció de les condicions dels dos sectors, és el compromís mutu i un treball conjunt. Que es puguin difondre a la societat informacions normalitzadores del col·lectiu.

Des dels moviments associatius també cal però reflexionar sobre els seus discursos. També han d'ampliar i contextualitzar les seves informacions. La convocatòria d'un acte lúdic, per exemple, només està justificat si serveix per explicar clarament les necessitats no cobertes per l'administració i els recursos que fan falta.

En aquest mateix sentit cal informar amb exactitud i utilitzar una terminologia adequada. Els mitjans han de representar bé la realitat, no confondre o ignorar les dades científiques o tècniques sobre què és una malaltia o una discapacitat.

S'ha de presentar al col·lectiu de tal manera que sobresurti la seva condició substantiva de persones sobre la circumstància adjectiva de la discapacitat. Triar paraules que no comportin judicis de valor i que siguin descripcions precises ja que molts termes redueixen a les persones amb discapacitat a casos mèdics o a objectes de llàstima.

I per tal de remarcar el caràcter multidimensional de cada home i cada dona, sempre que sigui possible, seria preferible parlar senzillament de "persona amb alguna discapacitat física, intel·lectual o sensorial". Dins l'àmbit de la salut mental és preferible parlar de "persones amb malalties mentals".

Igualment és recomanable mencionar la discapacitat en els titulars només quan sigui imprescindible per entendre correctament la notícia i fugir dels titulars morbosos que inclouen la discapacitat de manera gratuïta per captar l'atenció del lector. En aquest

mateix sentit cal defugir de titulars alarmants sobre mortalitat o incidència de determinades malalties. Aquest fet només està justificat quan es pot identificar clarament la causa (Per exemple una intoxicació, una epidèmia, una negligència...).

És imprescindible que els professionals es puguin documentar i informar correctament abans de transmetre notícies inexactes o errònies, igual que es feria en qualsevol altre àmbit (política, economia, etc...). Contrastar les notícies institucionals i del món mèdic-científic i potenciar aquelles que provenen de les persones directament afectades. Recórrer a diferents fonts d'informació per donar una informació precisa, objectiva i que respongui a la realitat; anomenant cada cosa pel seu nom i sense fer simplificacions excessives. S'ha d'abordar la informació des d'un enfocament contextualitzat que ajudi al públic a comprendre i a apropar-se al món de la discapacitat amb coneixement.

Una altra proposta indispensable és mostrar les persones amb discapacitat en una varietat de situacions socials ordinàries. La seva identificació amb "receptors d'ajudes" no reflexa la realitat d'un món en el qual la passivitat i el caràcter assistencial no són la norma.

És fa necessari presentar la discapacitat en relació amb els àmbits en la qual es genera (economia, política, salut, treball...) i per tant, en les seccions corresponents dels mitjans de comunicació. Incloure en aquest col·lectiu com a part de la població general en tot tipus d'informacions i no només en aquelles en les quals la discapacitat és el tema central.

S'ha d'evitar una visió que provoqui la pena i la llàstima. No s'ha de mostrar la discapacitat de forma dramàtica ni sensacionalista; no es pot recórrer gratuïtament a aspectes emocionals que poden despertar sentiments paternalistes, compassió, curiositat morbosa, sobreprotecció, distanciament, frivolitat... En general el que s'ha de reflectir és la necessitat de polítiques que proporcionin els recursos adients per poder exercir els mateixos drets i deures que qualsevol altra persona.

Si els mitjans de comunicació volen, realment, aconseguir respostes de l'opinió pública, canvis de mentalitat, suports, reconeixement cap a les persones amb discapacitat,

valoració del seu treball, acceptació de la seva vida en la comunitat.... és imprescindible que hi hagi una certa continuïtat i permanència dels temes vinculats a la discapacitat en els mitjans. Un fet que actualment no es dona. Els temes són tractats de forma molt puntual.

I finalment cal tenir molt present que el dret contendent amb el d'informació és el relatiu a la intimitat i a la pròpia imatge. I el deure correlatiu en aquest dret és el de no causar danys gratuïts als subjectes de la informació.

BIBLIOGRAFIA

Opinió Pública

- BOLADERAS CUCURELLA, Margarita: *La opinión pública en Habermas*. Anàlisi 26. 2001.
- HABERMAS, Jürgen: *Historia y crítica de la opinión pública. La transformación estructural de la vida política*. Gustavo Gili. Barcelona. 1994.
- NOELLE-NEUMANN, Elisabeth: *Opinión pública: nuestra piel social*. Paidós. Barcelona. 1995.
- TARIFA, Alberto: *La opinión pública: la espiral del silencio*. Biblioteca Católica Digital. 2001.

Actituds Socials envers la Discapacitat

- ÁLVAREZ Antonio: *La función social de la publicidad de la ONCE. Como utilizar la publicidad para integrar a las personas discapacitadas, modificando imágenes, actitudes y comportamientos sociales*. Escuela Libre Editorial. Madrid. 2003.
- CATALAN, J.G., AVELLÀ, A., RECOBER, A. , VILADRICH, C. i PONS, O.: *El cáncer en Mallorca. Conocimientos, creencias, actitudes y comportamientos*. Ed. La Foradada. Palma. 1996.
- GOMIS DÍAZ, Pedro Luís: *La política social de las comunidades europeas y las personas con minusvalías*. Boletín del Real Patronato de Educación y Atención a Deficientes. Nº 3. Abril. 1986.
- *Mallorca i la tolerància. Una interpretació sobre les actituds de la tolerància*. Justícia i Pau de Mallorca, Fundació La Caixa. UIB. Palma. 1997.
- PUIG DE LA BELLACASA, Ramón: *La Discapacidad y la Rehabilitación en Juan Luís Vives. Homo homini par*. Documento 37/93. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalía. Madrid. 1993.
- SANZ DEL RIO, Sagrario: *El principio de normalización: termino, concepto y aplicación*. Boletín del Real Patronat de Educación y Atención a Deficientes. Nº 2. Diciembre. 1985.
- VERDUGO, M.A., ARIAS, B. i JENARO, C: *Actitudes hacia las personas con minusvalía*. INSERSO. Madrid 1994.

- VERDUGO, M.A.: *Normalización e Integración de las Personas con Discapacidad Intel-lectual*. Ministerio de Asuntos Sociales. Madrid. 1993.
- WOLFENSBERGER, W.: *El debate sobre la Normalización*. Siglo Cero. Madrid. 1986.

Mitjans de Comunicació i Discapacitat

- AGUADO DÍAZ, A.L i ALCEDO RODRÍGUEZ, M.A.: *Tratamiento de la Discapacidad en la Prensa Asturiana*. Psicothema. Vol. 3. 1991. Pàg. 175-198.
- BENAVIDES DELGADO, Juan: *Estudio prospectivo acerca de las estrategias comunicativas de las asociaciones relacionadas con las discapacidades sociales*. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalías. 1998.
- CASADO, Demetrio: *Comunicación Social en Discapacidad. Cuestiones éticas y de estilo*. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid. 2001.
- CASADO, Demetrio: *Pautas Éticas y de Estilo para la Comunicación Social relativa a la discapacidad*. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalías. Madrid. 1998.
- CASADO, Demetrio i GARCIA VISO, Manuel (compiladors): *Discapacidad y comunicación Social*. Documentos 14/98. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalía. Ministerio de Asuntos Sociales. Madrid. 1998.
- *Discapacidad e Información*. Documentos 14/92. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalía. Ministerio de Asuntos Sociales. Madrid. 1992.
- *Discapacidad y medios de información. Pautas de estilo*. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalía. Madrid. 1990.
- DUNCAN, Barbara: *Una década de cambio. La imagen de las personas con discapacidad en los medios de comunicación durante los años 80*. 1989.
- FEAPS: *COMUNICACIÓN. Guía de buenas prácticas de comunicación externa*. Madrid. 2004.
- FLETXER, Agnes: *Día Europeo de las Personas Discapacitadas: 3 de Diciembre. Dossier informativo de ayuda para celebrar y promover los derechos humanos de las personas discapacitadas*. Acción de Conscienciación sobre las discapacidad. Londres. 1993.
- *Jornadas de Minusvalía y Medios de Comunicación: celebradas en Madrid durante el 8 y 9 de mayo de 1991*. Madrid. INSERSO. 1991.

- *Las personas con discapacidad en los medios de comunicación de edición local y regional. Bases para una plan de comunicación externa*. Real Patronato de Prevención y Atención a Personas con Minusvalía. Madrid. 1996.

Mitjans de Comunicació i Sanitat

- ALARCÓ HERNÁNDEZ, Antonio: *Periodismo científico en la prensa diaria. Aspectos de biomedicina*. Departamento de Ciencias de la Información. Universidad de la Laguna. 1999.
- BRAVO, Alberto: *De cómo los medios de comunicación potencian las sociedades científicas*. Revista Médica. Año 1. Número 2. Marzo 2001.
- CATALÁN SESMA, José María: *La Asociación Nacional de informadores de la salud: el periodismo sanitario*. Revista de Administración Sanitaria. Nº 7. Julio-Septiembre 1998.
- DÍAZ RUIZ, J.F.: *Los medios de comunicación social y la información sanitaria en la educación para la salud*. Salud 2000. 1987.
- FEAFES: *Salud Mental y Medios de Comunicación. Guía de estilo*. Ed. FEAFES. 2003.
- GAMO MEDINA, Emilio: *La información Psiquiátrica en la prensa diaria*. Departamento de Psiquiatría y Psicología Médica. Facultad de Medicina. Universidad Complutense de Madrid. Madrid. 1989.
- LÓPEZ ÁLVAREZ, Joaquín: *Imagen de la sanidad en la prensa española*. Departamento de Medicina. Facultad de Medicina. Universidad de Alcalá de Henares. Madrid. 1992.
- MENDOZA, R.: *El papel de los medios de comunicación social en la promoción de la Salud*. Salud 2000. 1987.

(Opinió Pública i Discapacitat)

CENTRE D'ESTUDIS I
DOCUMENTACIÓ
CONTEMPORÀNIA

Universitat de les
Illes Balears

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

Fundació
"SA NOSTRA"